

HATÁR GYÓZŐ

»Még Elgondolni is Szörnyű«

Apokrif vagyok, annak születtem. Örök gyalázatomra, minden, amit írok, eleve annak minősül – apokrifá

minden, amit eddig írtam, a képzelet szabadságának a jegyében fogant, s ezzel, eleve átokmondás alá helyezve, a szellem szabad lengését – az értelmesedést szolgálja

de hogyan mondhatunk bármit bárkinek, ha még ki se nyitottuk a szánkat és máris a meghallgató szája tajtékot túr, nyelve körül már ott a felháborodás nyálfröccsentő gyüleme?

ám így van ez jól, így van ez rendjén.

Mit szólt volna Numa Pompilius, ha a papkirályi *consecratio* pillanatában és az áldásküldő Jupiter felséges *auguriuma* alatt a Felkentnek holmi jövőlátó démon a fülébe sugdossa, hogy nagy idők múltával új világvallás jelentkezik Róma egén, amely az olümposziakat lerúgja majd a mennyég magasáról?

Mit szólt volna akár akár Arnobius, akár Lactantius – Minucius Felix, Victorinus Petaviensis vagy akár jóval később, Agoston is, ha egy mindenlátó demiurgosz fejükre olvassa, hogy haláluk után ezer/másfélezer esztendővel új megváltó próféta támad, és az az elképzelhetetlen gyalázat éri szent hitüket, hogy megszületik az iszlám, amely türelmetlenségének bőséges üzemanyagával, meg-megújuló virulenciájával, az istenuralomba bebetonozott monomániájával és térítő furorjával odáig viszi, hogy követőinek száma a földkerekségen felülmúlja *Jissza* (Jézus) híveinek számát?

sem azt nem tudták volna elviselni, hogy a maguké mellett felmerüljön egy másik, egy másmilyen apodiktikus/megdönthetetlen igazság, sem azt, hogy az egyistenhit/istenelmélet/teremtéselmélet bizonyosságán egy másik, betolakodó hiedelemvilággal osztozniuk kell

az meg minden tajtékzó felháborodásukat kiváltotta volna, hogy ez a parvenű ellenvallás, amely az ismeretlenség homályából fel fog merülni, pimaszul lefőzi őket, sőt, esetleg kicsavarja kezükből csodafegyverüket, és a sokévszázados csatatéren, szegyen szemre visszavonulásra/megadásra/önfelszámolásra kényszerülnek

ám ahogyan az őskeresztények az olümposzvallás isteneit tudatukban jó sokáig mint eleven sátánokat/ellenisteneket, dögletes démonokat igencsak meghitték/tartogatták, ugyanúgy, „kéregfőlötti” kollektív reflexintegráljuk rezdülteiben, a skolasztika *Argumentum ad Horrendum* kategóriájában tartogatniuk kellett az ellenséges, ismeretlen hiedelem lehetséges felmerülését is, amely veszedelmesebb az Olümposz megváltó isteneinél, melyeket megemésztettek/ bekebeleztek/legyűrték¹.

¹ itt nagy kénytelenségből hivatkoznom kell egy 1949-ben keletkezett tanulmányomra, amely a hetvenes évek közepén, a Münchener AURORA sorozatnyitó kötete gyanánt megjelent

Nemcsak hogy új nincs – eredeti sincs a Nap alatt; mármint eredeti gondolat. A kérdés, hogy honnan jövünk/mik vagyunk/hová megyünk, elsőre tán eredetinek hat. Az igazság az, hogy a harmadik évezred beköszöntének tiszteletére öt világrész médiája harsogja/darálja/taglalja ugyanezt. A napilapok, az előkelő folyóiratok, az erről ripsz-ropsz könyvet rittyentő kommersz-újságírók özönével ontják a válaszokat, kivált arról, hogy hová megyünk/mivé leszünk. A torlódó jóslatok többsége ugyanabban a betegségben szenved: a közélők szelleme tölti el, a „politológiai megközelítés” fertőzöttje, és segítségül hívja az újkor sereg áltudományát, a Bayeux-i faliszőnyeg hosszát és tarkaságát megszégyenítő képet fest a jövőről

a közeljövő csak hagyján. Extrapolációval, aszimptóták kihosszabbításával kikeresik a metszéspontokat abban a hiszemben, hogy nagyot nem tévedhetnek. A távoljövő mindennél izgalmasabb – az a távlat, hogy mit hoz az embergyermek számára az elkövetkezendő félezer esztendő: itt-így-ilyenek vagyunk-e még vagy máshogyan-máshol-mások leszünk. Osrégi, keserítő/boldogító tapasztalat, hogy az emberélet léptékén, a bölcséletben eredeti gondolat nincs – múltó délibáb csupán s olyan eszmény, amely tovacsábít és magával ragad. Jómagam is tisztában vagyok vele, hogy az a futurológiai faliszőnyeg, amit itt végigteríthetnék, eredeti, új gondolattal nem szolgál, semmi olyannal, amit előttem, más formába csomagolva, mások el ne mondtak volna

amiben osztom elődeim megszeppenését is; hiszen tudva-tudjuk, mi goromba rajzolata amit papírra vetünk, annak és ahhoz képest, ami megvalósul. A csodák-csodája, ha »befoglalóformáját« megközelítjük. Francis Bacon »szárnyas szekerekről« beszélt, amikor a repülést megjósolta: a lényegét helyesen látta, a formájának mellétalált. Ugyanezt mondhatjuk el W. J. Wintle jövőlátásáról, aki 1901-ben kiadott *LIFE IN OUR NEW CENTURY* (Élet a mi új évszázadunkban) c. könyvében megjövendöli, hogy a század végére »mindenki zsebében ott lesz a mini-telegráf; bárki bárhol bárkivel érintkezésbe léphet anélkül, hogy a címzett tudná, honnan keresik”. Megsejtette tehát a mobiltelefon, de mégis mellétalált a ma már elócskult „telegráffal”, hiszen senki nem vesz elő „zsebtelegráfot” és senki az utcán nem kopogtat morzé-jeleket. A futurológiában hatványra emelve érvényesül Karinthy mondása, hogy »minden másképp van«.

*

ugyan, de idehaza ismeretlen. A könyv címe: *PANTARBESZ*. Így hívták azokat a roppant sárkány-kígyókat, amelyekkel a pogányság ellen-Krisztusának, Tianei Apolloniusznak hú evangelistája, Asszíriai Dámisz találkozott India mocsaraiban: „a hátuk tarajos, oldaluk vörhenyes, tüzet okádnak s mikoron csörtetnek, hasukon az aranypikkely csörömpöl”. Dámisz szerint „a bráhmánok Szent Köve a sárkány agyának legközepébe van beágyazva s épp ezért halálasztant vadászok fel-felkeresik a szörnyet, varázserejű kárbunkulus-követ rejtő koponyájáért... A papok Szent Köve, a Pantarbesz is így került birtokukba, amelynek tüze éjszaka világít, nappal színeket játszó fénnel világol, deleje minden más követ magához von; belőle olvassák a messze távol lejátszódó eseményeket, uralkodók legyilkolását, eltévedt karavánok pusztulását, fejedelmi vendégek közeledtét és a jövőt...Készenléti reflexei, magatartása után ítélve, valami ilyes az emberiség is, tűzokádó államaival, vallásrendszereivel, mumifikálódott intézményeivel egyetlen sárkányszörnyeteggé összetelepülve, amely a fejében ott rejt a varázserejű kárbunkulust: jóságismeretét a jövőről... a konzervativizmus eleven bástyái a sárkányhús fellegrárában a Minden Forradalmak képtelennél-képtelenebb, elképzelhetetlen Pantarbeszét őrzik: a történelmi prekogníció nem egyetlen ember kiváltsága, ez a mi Teireziásunk az emberiség egészében található és vaksággal megverve az isteni titok elárulásáért ugyan – azért mindmáig ott lakik” (Aurora Kiskönyvek I. pp. 80-81. München 1966)

Csak röviden, mert a rövidnél többet nem érdemel, hadd térek ki a nyelv megmaradásának, a nemzeti/faji identitás magasrangú kiméráinak a kérdéskörére. Nem kell hozzá sok ünneprontó demitologizálás, hogy belássuk az „egyetlen ősn nyelv” *Consensus Gentiumának* tévedését. A nyelvi/faji identitás kérdéskörében is, mint annyi mindenben, a belénkvert mitológemák félrevezetnek bennünket. Ha azt hisszük, hogy az ún. „bábéli nyelvzavar” előtt az ádámitának egyetlen nyelve volt s mintegy »az angyalok nyelvén« szólalkozott – ennél nagyobbát már nem is tévedhetnénk.

Az antropológia mai állása szerint tíz évezreddel ezelőtt kb. annyian éltek a bolygón, ahány magyar ma él: 15 millióra volt tehető a Föld akkori lakosságának a száma; ugyanakkor ez a 15 millió feltehetőleg 60 ezer nyelvet beszélt – lévén, hogy a 150/200/250 főnyi törzs más anyanyelven kommunikált, mint a vízvázalstón túli, 200/250 főből álló másik, ellenséges horda. A kis nyelvek felszívódása, elnyelése/eltűnése a szomszédos nagyobbacska nyelv torkában, az »anyanyelvek«, nemzeti idiómák számának a mai 6 ezerre való csökkenése külön történet. Ami meg biológiai identitásunkat illeti, ez alighanem most van azon a ponton, hogy az objektív valóság birodalmából áttűnjön a mitologemata látszat-birodalmába

a szlovák, a román, a cseh, a szerb, az albán, a bosnyák csecsemő, ha elrabolják, magyar környezetben nevelik és idegrendszerét, ösztöneit/gesztusait, egész reflexológiáját a magyarság anyanyelvére programozzák be, olyan tősgyökeres magyarrá válik, hogy biológiai identitása senki előtt nem lesz kétséges: észrevétlenül vegyülhet el közöttünk.

Továbbmegyek: ha kínai, koreai, thaiföldi vagy japán csecsemőt rabolnánk el és nevelnénk magyarrá, testalkatán/fiziognómiáján kívül semmi sem árulná el, hogy biológikumában »idegen elemek« is vannak; maga meg, sajátmagát tősgyökeres magyarnak tekintené

valamikor az Egyesült Államokról mondták közhelyszerűen, hogy »a népek olvasztó kohója«. Am amióta a Földön felkerekedni divat-imperatívusszá vált és elindult a népek körbevándorlása, magáról a bolygóról mondható el, hogy az emberi biológikum »olvasztó kohója«. Tetszik-nem tetszik a fajtisztaság, a kasztrendszer hívó fanatikusainak, a harmadik évezred jószérével a fajok összeolvadásának a jegyében áll, s ez is, mint volt a múltban, a jövőben is fájdalmas vércsapolással, faluháborúkkal, »szicíliai vecsernyékkal« s megtorlatlan hekatombákkal jár majd, míglen ki nem fejlesztjük milliárdszámra természetes »klónjainkat«, s azzal a harmadik évezred etnikus tisztogatásai, rituális gyűlölködései, takargatott népiertásai bele nem süllyednek történelmünk szokvány-rémtetteinek Voltaire-i/ Gibbon-i bűnlajstromába.

Anyanyelvünk megmaradása is itt billeg a század mérlegén; ezt legalább olyan reszketeg-fájó szívvel szemléljük, mint »fehér civilizációnk«, egész »nyugati kultúránk« sorsát. Ha túltenném magam a politikai korrektség divat-imperatívusán és rémuralmának tabuin, tán ki merném mondani, hogy a »fehér faj« a Föld lakosságának ma alig 14%-a. Ez ötven éven belül 9-10%-ra csökken. Már is jelentkeznek civilizációnk kisajátítói, estleges megöröklői, folytatói; s csak természetes, hogy műszaki arzenálunk hatalmas egésze mindenestül az ölükbe hull – ki tudja, tán ugrásszerűen túltesznek rajta

már ami kultúránkat illeti, a nagy kérdés az, hogy mennyit vesz be belőle a megöröklők reflexrendszerébe, anyanyelve, no meg a maguk roppant civilizációs pátrimó-

niuma, amely egyúttal lényük integrált kapcsolása. Nem sokat, és azt is csak nagyon szelektíve – a válasz erre a kérdésre, sajnos, ez. Mert ne felejtsük, hogy a mi zsidó-keresztény kultúránk *recesszív*; a szembenállók arcvonala viszont – akár az iszlám, akár az eklektikus Japán, akár a hétezer éve agnosztikus kínai földség, s velük az egész Távolkelet szénior civilizációja – *domináns* jelleggel néz vele farkasszemet

*

Itt közbevetőleg hadd jegyezzem meg, hogy azok a krizeológiával házaló gondolkozók, akik bedőlnek a hésziodoszi hitregéknek, hitten-hiszik, hogy valamely kiválasztott népnek valaha is, valahol is „aranykora” volt és erre a melléfogásra, ábrándosan archaizálva, délibábos-nosztalgikus filozofémákat építenek, legyenek ők maguk bárminő *Krizosztomosok*, az én szememben népszórákozató megtévesztők és filozofémáik – bölcséleti ponyva csupán. Portékájukat (rendesen) azzal kellek, hogy misztifikációikat a zsidókereszténység misztikusai köré építik; ami édes-mindnyájunknál magától értetődik, hiszen kultúránk, anyanyelveink altalajáig a zsidókereszténység tudattartalmával telített, kultúrkinccseinek masszívumán áll; készenkapott eszmei alapszövetétől még azok sem szabadulnak, akiket a szekuláris újkor szelleme tölt el, hiszen az tölti el még a sevallásút is, akit éppenséggel – a hívők megvető *misnomerével* – mint »ateistát« szoktak lekezelni.

Már egyszer tanúi voltunk a történelemben, milyen szelektíve szűrik és mennyire a saját eszmeiségükkel töltik fordítók/tolmácsolók az idegen kultúra örökhagyását. Amikor a 9. század végén, Al-Mamún kalifa védőszárnya alatt, a mintegy félezer főre tehető bagdadi fordító kollégium a »Bölcsesség Házában« arabra forgatta az ógörög kultúra egykori hordozóit, partrónusnak és pártfogoltjainak első dolga volt, hogy írta a Koránnal ütköző tanokat, a szöveget hozzávasalja a maga »kinyilatkoztatásához«, és a zsákmányt feltitke az iszlám teokratikus téveszméivel.

Ha a kínaiak előreugrása elkövetkezik – és egyáltalán igényt tartanak a „fehér barbárok” kultúrájából nem csak a műszaki eszközhálózat megöröklésére, hanem kultúrjavainkra is, a fordításban/tolmácsolásban bizonyos ők is ugyanilyen szelektíve járnak el, és azt is, amit meghagynak, ugyanúgy hozzávasalják a maguk mega-kultúrájának évezredes munkafogalmaihoz². Ne ringassuk tehát magunkat ábrándokba –

² hogy válogatásuk első áldozata az ún. »metafizika« volna, arra mérget vehetünk. Minthogy idevágó bölcséleti munkáim idehaza ismeretlenek és kiadatlanok, röviden erről is szólnom kell, hogy eloszlassak egy félreértést, amely közkeletű és úgyszólván kiküszöbölhetetlen. Az eszmetörténet iróniája, hogy a zsidókereszténység attól a pogány Plotinosztól örökölte meg a metafizikát, aki megvetette az „újhitet” és nem állhatta eszméi eltérítőit, a keresztényeket. A hányatott életű, iskolaalapító bölcset Ágoston bálványozta; még halálos ágyán, utolsó szavában is tőle idézett, és alkalmasint Szent Ágoston volt az a kapu, akin át Plotinosz sajátos „metafizikája” az újhitbe beáradt és olyannyira átítatta, hogy annak *fulcruma* lett. Plotinosz mesterleleménye a „létfölötti lét”: oly „kiterjedés”, amely a fő-fő istenség, az Egyedül-Való kiváltsága. A „létfölötti lét” oly *misnomer*, amely atombomba módjára rombolja szét a nyelvet. Lebontja szavaink jelérétekét, lehetlenné teszi, hogy azontúl bármi jelentse valamit, és kifejezéseinket megfosztja az egyértelműség lehetőségétől. A „létfölötti” lét megszülte a maga abszurd bölcséleti/nyelvi játékát s ezt a nyelvi trapézmutatványt, amelynek az objektív realitásban megfelelője nincs, mert nem is lehet – ezt nevezzük „metafizikának”. Provinciális európai szellemiségünk falrengető tévedése továbbá, hogy e „metafizikát” világevénységnek képzeljük, holott kisebbségi hitvilágunk tanítása csupán és már az isz-

most, amikor a nagyjából és egészében szekuláris Nyugaton már lefutott annak a meg-tárgyalása, hogy kereszténység-utáni korban élünk (s jóllehet mindez Európaszerte újságközhellyé vált, idehaza még tenyér mögé rejtve sem ildomos elszuttogni – hát még rábízni a nyomtatott betűre; hiszen nálunk a hangoztatás gátlástalansága alig ötöde, a képzelet szabadsága alig tizede annak, ami az angol szigetországban élő gyakorlat). Jó vagy rossz volna, hogy mindezt megérjük? Ne firtassuk; de bármennyire *sub specie aeternitatis*, ne várjuk tehát, hogy hiedelemvilágunkat a ferdeszemű fordítók/bekebelezők majd „közkinccsé” teszik, jó, ha egyetemeiken mint nyelvemléket, mint egzotikumot, mint mellékes tantárgyat tovább-viszik

ám ne gyorsalkodjunk mai »örök értékeink« elsiratásával, amit manapság kultúránk *sine qua non*-jának szentül hinnünk/vélnünk szerfölött ildomos. Idáig elhatol Symmachus sírása, ahogy a Szenátusban az olümposz-hitet elsiratta; ahogy az újhittől kegyelmet kért Nike szobra számára, hogy legalább az istennőt ne mozdítsák el az Atyák Oszlopcarnokából: jajveszékelése idáig reverberál

sírkertjeink tele vannak mellénk-temetett nosztalgiákkal: olyasmiket siratunk el, amikről távol utódaink soha nem is szereznek tudomást. Fordított »fantom-fájdalmak« ezek; hiszen a leamputált „kultúrjavak” elvesztése csak nekünk fáj; ám az élőtestnek, mely újult-ép-egész – vagyis a távoljövő túlélő embermilliárdjainak – eszébe se jut³.

De tisztesség ne essék, szólván, itt jó előre szeretnék eloszlatni egy félreértést

aki történelmünkben valakit elítél, meggyűlöl és az évtizedek vagy évszázadok időszakadéka fölött, a lehetetlenen keresztül bombát akar hajítani rá vagy lézersugár szcifi golyószóróval *jobban* elpusztítani a halálánál – az ilyen gyűlölködő: bolond

---

lám sem vállalja; a hinduizmus/dzsainizmus/buddhizmus és latinamerika ősvallásai a „lét-fölötti lét” abszurd dimenzióját nem ismerik. Megértjük, Közteseurópa népei annyira belefáradtak a *bjezbozsnyik* maszlagba, hogy a metafizika *per se*, e mostanság oly buzgón előásott lelemény a fiataloknak az újdonság erejével hat; ám amit folyóiratainkban a „metafizikáról” összehordanak, az vagy költői ömlengés, vagy lila próza; vagy fennkölt publicisztika a kurzus fülének szánva, vagy oly tudós elukubráció, amely arról árulkodik, hogy a „metafizika” igazi jelentését (respektíve a lyuk-szó jelentés-nélküliségét) és „pogány” bölcsellettörténeti eredetvidékét nem ismerik. Az ún. metafizika elparentálása a Bécsi Iskola egyik főtémája volt: ám évezredes eszmék a halottá nyilvánítástól sohasem pusztulnak el. Uralkodó eszméknek az ellenérv-mérgezés legfeljebb megfekszi a gyomrát. A zsidókereszténység „metafizikájához” hasonló szellemi sauruszok jobbára az ellenérvek elmaradása fölött érzett keserűségük önmérgezésébe pusztulnak bele. És NB., hogy szavamat ne felejtsem: a szenttamási SUMMA hitágazata, miszerint „a Gonosznak objektív realitása nincs és mint olyan, csupán a Jó hiánya”, ugyancsak pogány fattyúhajtás – ez is Plotinoszból suttyant bele a pálvallásba. Oly téveszme, amelynek a mi provincializmusunkon messze túl – árfolyama a bölcseltesben nincs.

³ Az ezredfordulón különös statisztikákat olvashattunk a hívek kiritkulásáról – hogy ha így megy, egy nemzedéken belül az anglikán egyház becsukja kapuit. S mi szembeszökő volt annak a két katolikus apácának az esete, akik 1998–99-ben, Japánban, nagy óvatosan téríteni próbált (teljesen eredménytelenül). Nem kis rémületükre s legnagyobb megrökönyödésükre az udvarias japánok ugyanazt hozták fel az idegen import ellen, mint ellenvetést, amit az ókori pogányok hoztak fel a paleokereszténység ellen öt évszázadon át: „Hogyan nyugodhat bele a ti hitetek abba, hogy térítő emblémája az a kivégzőcölöp legyen, amit bűnüldözőink a köz-büntényes gonosztevőknek tartanak fenn?!” S ez Tokióban hangzott el, a 20. század végén.

ha abban hiszünk, hogy gyűlöletünk tárgya a gyehenna lángjában ég és elkárhozott, ne próbáljuk az isteni igazságszolgáltatást fokozni azzal, hogy tapsolunk hozzá vagy szurkolunk kízóinak, az ördögseregnek; ha meg abban hiszünk, hogy teste-lelke már nincs sehol, akkor már emberi igazságszolgáltatásunkkal úgy sem érjük utol

a Bach-korszakban is éltek, százezrével, emberek: ne haragudjunk rájuk, amiért osztályrészükül jutott, hogy *ott* voltak élni kénytelenek; sem azért, mert az utcakövek feltétele helyett megélni próbáltak s egyetlen gondjuk a földél a fejük fölött meg a családjuk etetése volt. Hogy egy fogoly barakktábor „átkos” – meglehet; de a foglyulejtett nemzetet nem lehet elmarasztalni azért, mert oda beteretlék: *óra* is vonatkozik a Genfi Nemzetközi Egyezmény, hogy a foglyot emberi méltóságában megalázni nem tilos

és ami az időtengelyen hátrafele érvényes, az előrefele is áll: sem a dolgokon nem változtat, sem rajtunk nem segít a futurophobia – avagy a futurolátia

hiába rajongunk egy (akár falsul) elképzelt utópisztikus jövőért, hasztalan rémüldözünk egy (tán alaptalanul) rettegett jövőtől, beleugorni úgy sem tudunk. Minden időfogoly időgépről álmodozik, ami nincs; de ha volna is, átugrásunk/áttűnésünk (az odaképzelt helyett a mindvalóságos) távoljövőbe végzetes volna ránk nézve

ahogyan a mélytengeri halak a tengerfenék százatmoszférás régióiból felszínre hozva a levegőn szétpukkadnak, ugyanúgy, a mi szervezetünk, a *Ma szoftverjével* telített idegrendszerünk sem bírná ki ezt a történelmi/atmoszférikus ugrást – a százatmoszférás nyomást. Gyűlöljük mai „mumifikálódott” intézményeinket? Meglehet; ám az *anarchistát* bennünk ez a gyűlölet élteti. Adázul ragaszkodunk szenthagyományainkhoz? Kézenfekvő: e görcsös visszakapaszkodás bennünk a *konzervatívot* élteti. Am félezer esztendővel odébb, egy más kor más, megtartó/megújító *furorjában*, szervületünktől idegen reflex- és fogalomrendszerében több-mint-szerencsétlenek: *életképtelenek* volnánk.

*

Ha a „haladás” vektormennyiség volt, a haladásillúzió lejártával ez az irányultság megdőlt. Hová-merre? Az értelmesedés oly kényszermozgás, amely a törzsfelföldés hatalmában áll; kényszere nem kéri ki véleményünket, értékelésünkre, moralizáló nyelvelésünkre fűtyül. Ha eddig a *Consensus Gentium* foglalata az az aranymondás volt, hogy *natura non fecit saltus*, ma ez is, mint minden néhai közmegegyezés, a népek tévedéseinek lajstromát szaporítja⁴. A kvantumelmélet felismerése óta úgy érezzük, a természet egyebet sem ismer, mint *ugrást*, legyen bár infinitezimális, vagy akkora tigrisugrás, mint az élettanban a mutáció. Ilyen mutációnak voltunk tanúi a komputerforradalmak első kirobbanásával a múlt század utolsó 50 évében, amely több változást hozott, mint a Francia Forradalom óta eltelt idő

az infotechnikai szökőár oly történelmi katalizátor, amelynek hatása kettős. Egyfelől felgyorsítja az események menetét; másfelől önmagára is visszahat, amivel felgyorsíthatja/előrehozhatja a komputerforradalmak második-harmadik hullámát

oly novum, amellyel a múltban eddig aligha találkozhattunk

⁴ van, aki e mondást Meister Eckehartnak tulajdonítja: „*Die natüre übertritet niht*” (vö. N. Pfeiffer, *DEUTSCHE MYSTIKER DES 14. JAHRHUNDERTES*, II. 124); bár Leibniznél is megtalálható: „*Tout va par degré dans la nature et rien par saut*” (*NOUVEAUX ESSAIS*, IV, 16).

egyfajta történelmi katalizátor, amely felgyorsíthatja tulajdon katalizáló hatását; s e szuper-katalizátorok delejében még megérhetjük, hogy száz-százötven év alatt leperreg az, aminek rémképét félezer év távolának háttérfüggönyére vetítette kutakodó képzeletünk. Vagyis: minden nemcsak hogy „másképpen”, de „hamarabb” is elkövetkezhet

helyeslünk/helytelenítünk? áradozunk/tiltakozunk? Az éger oroszánordítása odáig ugyan el nem hallatszik

nagylelkűségünk empátiás rohamában „megértünk” mindent-és mindenkit, meg lehet; de vajon mekkora megértéssel fogadnánk, ha láttára felszisszennénk, hová-mivé torzult a „komikum”, a „tragikum” fogalma, eltűntek/odavesztek az ismert konvenciók, ésde még erkölcsök és intézmények elméleti permutációi, maga a *metamorfózis* is olyan transzmigrifikáción ment keresztül, hogy „megértő” erőlködésünkön messze túl – teljességgel *nem értjük*

hogy a neurobiológia jól induló kvantum-ugrásával napjainkban, az agykutatás vajon behozza-e másfél évszázados elmaradását az orvosélettan másegyéb diszciplínáihoz képest?

hogy az agykutatásnak mai „riválisait”, a szenzóriummal kapcsolatos vajákos áltudományokat sikerül-e visszasöpörnie a tudománytörténetbe, majd az idegrendszer működésének legteljesebb feltárásával, újabb másfél évszázad elteltével megérjük-e az *idegkutatás* és a *nyelvkutatás összeolvadását*?

megállja-e a helyét az a tudományos extrapoláció, hogy a század dereka táján a mesterséges intelligencia utoléri, leutánozza, majd, mintegy sajátos, művi „tudatraébredésével” felülmúlja a természetadta emberi értelmet?⁵

most, hogy a vitalizmus az utolsókat rúgja, a DNS-spirál után már az »élősejtnék« senki sem tulajdonít holmi *okkult kvalitást*, mint ahogy senki nem beszél »protoplazmáról«, vegytani ismereteink pedig elértek arra a pontra, ahol a választófal a szerves és szervetlen kémia, a »döglött« vegyületek és a szénláncok között leomlik – vajon mi haszonnal és milyen veszedelmekkel jár majd, ha viszonylag rövid időn belül a laborokban előállítják a mesterséges élősejtet?⁶

hogy a „szentség”, az „istenközel”, a misztikus érzelmvilág vajon gazdagodik-e? hogy a *Mysterium Tremendum*, enciklikák özönével, káprázatos neokonceptualizálása révén a kora-középkorra visszafajzó égbenyúló eukaliptusz-faóriás lesz-e vajon s a bolygó egyetlen sziderális »tömjénfüstölő« képét mutatja majd az űrben – hol is első dolgunk lesz földkörüli pályára felhelyezett, keringő űrszékesegyházat építeni? vagy épp fordítva, elpengőben és torz jelentésváltozásokkal ugyan, de továbbvisszük anyanyelvi hordalékát? avagy nyelvkincsünkől/szólásmondásainkból/munkafogalmainkból is, mindenestül kikopik?

hogy a szervezett egyházak mamut-vagyonának, bankhálózatának elolvadtával, érdekszövetségeinek szétfoslásával az ún. *sensus numinis* kiüresedik-e, a „diadalmas világnézet” implózióval nullára robban s a vallásszédelgés belesüllyed a múltak nemes rekvizitumaiba?

⁵ vö.: Steven Pinker, *HOW THE MIND WORKS*. London, 1998.

⁶ vö.: Richard Dawkins, *UNWEAVING THE RAINBOW*. London, 1998.

hogy a mai mega-diszkókból, szabadtéri százezres szuper-fesztiválokból a század végére kibontakozik-e a tömegközösülés konvenciója?

hogy a házasság intézményének fellazulásával a család mint olyan, megszűnik?

hogy kötelekei szétszakadásával kialakul-e olyan új intézményrendszer, amely a platóni Politeia utópiáját idézi eszünkbe: ki-ki a „közösség”, a gyámállam gyermeke/neveltje? szüleit ismeri/nem ismeri? barátkozik velük, számontartják/elvesztették egymást?

hogy a születéskorlátozás mintájára az új idők meghozzák-e rendeleti úton az életkor-korlátozást? És ha igen, hogyan: rideg közigazgatási úton avagy orvosi-ügyes-barátságos-fájdalommentes szerrel ejtik-e meg a kényszer-*exituszt*?

hogy a nagyobb és közel járó aszteroidák közül melyik tellúr-koloncot választják ki utódaink kísérleti betelepítésre/gyarmatosításra? S hogy kirajzásunk a bolygóközelben keringő mini-bolygókra sikerrel jár-e? Avagy odapusztulunk/felhagyunk vele?

hogy a komputerezált országos népszavazás milyen sikerrel jár? valóban a népuralom koncentrátuma lesz-e, örök-naprakész szuperdemokrácia, mindvalóságos parlamentország?

vagy belefut az örök-odanemfigyelők, a sportrajongó fundamentalisták, az agyon-szórakoztatott zombi emberiség félresöprő közönyébe – mely előálló „új helyzettel” nem késnek visszaélni a hatalom bársonyszékében székelő manipulátorok?

hogy még zsenge korban, baba-testünkbe merre-hol-és hány beérzöt/behangelót/távvezérlőt plántálnak be és miért? baktériumbehatolások/betegségek előrejelzésére/kicszelezésére? Immunrendszerünk felvértezésére? Bukolikus örömeink fokozására? Szomatikus egyenközérzetünk diapazonjának berögzítésére? Ragadozó ösztöneink, agresszivitásunk csökkentésére, hormonforgalmunk előhangolására?

vagyis hogy a csecsemőbe a gyámállam-beültette vezérlő szenzorokkal milyen mértékben viszik keresztül a rudimentális ős-demokrácia elektronikus/távgyógyszerelt irányítását? Minek előkészítésére mennyiben viszik igénybe a személyiség művi formálását, jellem és kedély kedvező behangolását?

és ez, mármint a gyámállam központilag távvezérelt jóközérzet-szolgáltatása – mely szinte elejét veszi minden ellenszegülésnek és már csírájában fojtja el annak ingerét – hogy mindez az ádámitának *jó* lesz-e, *rossz* lesz-e, *üdvös* vagy *gonosz*, és abból ha mi valóra válik, mi válik javunkra/kárunkra?

hogy a génszerelés/genóma-átformálás és a beültetett biogenetikai hordairányítás mellett, idők múltával nem válunk-e szét – természetek, hangyák, méhek s egyéb rovarok módjára – rögzült-és szervületig módosított élettani *kasztokra*, s azokban kiszerepezett s ösztönünkig szervült feladatkörökre?

s végezetül, hogy egyáltalán, a *Jó* és a *Rossz*, az *Üdvös* és *Gonosz* ősi, régről kontaminált, megújra átpolitizált fogalma használható-e még a felismerhetetlenségig megújult embertermitárium mérlegén? Megfosztva belénkvert, második természetünké vált axioógiánktól, ésde minden értékrendünktől, mondhatunk-e látatlanba akármiről, bármiféle értékítéletet: törhetünk-e pálcát az ismeretlen felett?

Mind e kérdőjeleket kiegyenesíti és felkiáltójelekre váltja az idő. A válaszokat e konondrumokra nálam sokkal jobban megadhatják e sorok olvasói. Ők annak a tudói. Hiszen mind e rébuszok fenyegető megfejtése ott van, fel-felvilágol az *Argumentum ad Horrendum* tudatsávjában. Jobban kell hogy tudja az, akinek mindezt még csak *elgondolni is szörnyű*. De mégis, mindazonáltal: *gondolja*; máskülönben hogyan is tudna *szörnyülködni* rajta? Alkalmasint álmában látta, felrémlt neki a *Pantarbesz* – ama jövőt, messziséget mutató, mindeneket láttató kárbunkulus, melyet agyvelejük legközepén őriznek, igen féltékenyen, tűzokádó sárkányok, ha Assziriai Dámisznak hihe-tünk: koponyalékelés kell hozzá s ahhoz meg, elsőbbit a szörny elejtése: a sárkány-kigyó életre-halálra küzd csudaságos ékkövéért és sem azt, se magát nem adja igyen

no de mindez apokrifá volt csupán, annak a szájából, aki apokrifnak született: nem tehet róla, hogy nincs igaza –

optimista igen, de vak nem vagyok. Népiirtás, fundamentalizmusok ámokfutása, városmérgező vallásőrültek (japán aum-Shinirkyo szektások vagy amerikai millenaristák), terroristáknak olcsón felkínált hasadóanyag, maholnap atombanditák, metropolikok tüzszulejtése, országok megszarolása. Ha e »Rettentő Látásokba« bele nem fásultunk volna, naponta rémüldözhetnénk

hogyan viseljük el? Homokba fúrt fejjel? Hozzáedzöttünk? Nem gondolunk vele?

A válasz pofonegyszerű.

...Hogy a megpróbáltatások, a szenvedések tengerének nézünk elébe? Hamvas Béla is így látta, beszélgetéseinkben számtalanszor előhozta. De – hát aztán? Ne feledjük, hogy az emberiség mazochista. Világra hozza/megteremti/megimádja/bálványozza sanyargatóit. Márpedig az istenáldotta zsarnok ha nem gázkamrákkal, akkor gulágokkal bizonyít. Nem igaz, hogy Hitler, hogy Sztálin az utolsó volt a sorban és a maga nemében; ámde örök szerencsénkre, népiirtóink gyalázatára – megemésztünk mi mindent. Oly perisztaltikája ez a feledésnek, amelynek idegrendszeré autonóm, üritésébe nincs beleszólásunk. És azt is elfelejtjük, hogy kit/mit emésztettünk. »Fejüresedéssel« kibutulunk a történelemből

nagy áldás ez, az emberfaj jószág-feledékenysége. Nincs az a melegvíz, amit fel ne találunk újra – »újnak«, országos körülünnepléssel. Nincs az a *Sacco*, nincs az a tömegvérengzés, csontkoponyákból rakott égmagas gúla, pernyévé perzselt Hiroshima, amivel ne raknánk tele felejtőkénk osszáriumát; minek földi maradványait el ne teregetnénk és be nem földnénk a feledés vastag földtakarójával. *Feliciter*.

Hongriuscule, 2000. 02. 05.